Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

¶ Heautontimorumenos

Hremes & menedemus duos filios habuerũt. Chremes Clitiphonẽ & menedemus cliniã. Clitipho exarſit in bacchidis meretricis amorẽ. Clinia aũt in antiphilæ quæ cum ea conſidebat. Menedemus ægerrime ferens illud iurgiis multis filiũ Cliniã in militiã ire cõpulit. Deinde ad ſe reuerſus & ſe orbũ uidens oĩa uendidit & agrũ emit in quo ſe exerceret ac maceraret. in ſeipſo filii iiuriam uolens u'ciſci. Interea Clinia clã patre rediit diuertitq́ꝫ ad clitiphonẽ ubi eũ accerſiſſet Antiphilã Bacchis una cũ ea uenit cupiente Clitiphone. Chremetiq́ꝫ pſuaſũ eſt eã eẽ Cliniæ amicã quæ haberet puellam Antiphilã arabonis gratia ob pecuniæ certæ ſũmã quæ ei ab anu corinthia debebatᷣ. hæc aũt perſuaſio a Syro callido ſeruo prodiit: effectũq́ꝫ eſt ut a chremete extorquerentᷣ decẽ minæ quas Clitipho ꝓmiſerat ipſi Bacchidi. Poſtea agnita eſt Antiphila eſſe ipſius Clitiphonis ſoror quæ a matre fuerat tradita cuidam anui corinthiæ ſecreto ꝓpterea ꝙ chremes uxori ſuæ fuerat interminatus ſi puellã pareret nolle tolli. itaq́ꝫ ipſa agnita data eſt Cliniæ in uxorẽ. Clitipho uero dimiſſa Bacchide aliã accepit.

¶ ASCENSIVS.

Vando quidem (ut poſt finem operis dicturi ſumus) Auctor ipſe Guido Iuuenalis operam noſtrã amiciſſime efflagitauit: qua cõmẽtaria ĩ Terẽtiũ ꝓperanti ut inqt ſtudio edita (qppe quo tẽpore ĩfinitis laboribus ĩplexus eẽt) recognoſceremus. noluimus ĩ tam pia re difficiles nos exhibere. Neqs aũt eius quæ plurima ſũt bene & argute dicta a nobis deprauata putet. nõ duximus eius dicta ĩmutare: ſed ipſis fideliter ĩpreſſis noſtras ãnotatiunculas: quotiẽs cõmodũ uidebitᷣ ſupaddere inſtituimus. Vt igitᷣ ad rẽ ipſam redeamus. In huius argumẽti enarratione: qđ dicitᷣ. Bacchis una cũ ea uenit cupiente Clitiphone &c. ſic ĩtelligo. Non qdẽ ut in principio id cupiuerit clitipho. Nã clã eo effectũ eſt ſed ubi conſilium Syri ĩtellexerat. Itẽ illud. Effectũq́ꝫ eſt ut a chremete extorquerentᷣ decẽ minæ quas Clitipho ꝓmiſerat Bacchidi. poſtea agnita ẽ antiphila &c. Nõ ĩtelliges. ut prius extorſerit minas illas: quam agnita fuerat antiphila. Voluit quidẽ eas extorquere Syrus. ſed eiuſmodi uia quã ĩtendit nõ placuit Chremeti. poſtea uero quã antiphila agnita erat filia Chremetis abſtulit eas ab eo ꝓpterea ꝙ Syrus honeſtũ duxerat ut pro alimentis redderentᷣ. Quod etiã Chremes atteſtatur. ut uidere ẽ. Credo ergo ab auctore poſitum fuiſſe. non poſtea. ſed poſtquã agnita &c.

¶ Argumentũ.

N militiã &c. Pr. ſ. menedemus. durus. i. acerbus: & qđ inepte dr̃ in hac ſignificatione rudis. cõpulit Cliniã. gnatũ. i. filiũ ſuũ amantẽ. i. qui amabat Antiphilã puellã ꝓficiſci in militiã. i. bellũ. & ipſe Menedemus pœnitẽs. i. pnĩa ductus. facti illius. i. talis duritiei: angebat ſeſe aĩo. i. aĩo curas uoluebat uel ipſe pœnitẽs facti aĩo. i. in aĩo ſuo angebat ſeſe. i. macerabat ſeu excruciabat ſeipm̃. Mox i. ſtatim. ubi. i. poſtquã reuerſus: clã pr̃e. i. neſciente pr̃e. diuertitᷣ ꝓ diuertit. ſe uel deflectitᷣ ad clitiphonem. is Clitipho amabat ſcortũ. i. meretricẽ Bacchidẽ. Cũ clinia accerſeret antiphilã. cupitã. i. amatã Bacchis uenit. ut. i. tanq̃ amica eius Cliniæ. ac Antiphila uenit inquã gerens habitũ ſeruulæ. i. tanquã ancillæ Bacchidis. Id factũ eſt ſupple. quo. i. ut Clitipho celaret patrẽ ſuũ Chremetẽ. hic Clitipho. aufert. i. extorquet a ſene ſcilicet Chremete meretriculæ. i. ꝓ Bacchide cui ꝓmiſerat decẽ minas. i. decẽ libras. technis. i. artibus & calliditatibus Syri. Antiphila reperitᷣ ſoror Clitiphonis Clinia accipit hanc ſcilicet Antiphilam uxorem. Clitipho accipit aliam uxorem dimiſſa Bacchide. nã ſi ĩtelligeret Bacchidẽ dixiſſet alterã.

¶ Prologus.

E cui ueſtrũ ſit mirũ: cur partes ſeni
Poeta dederit: quæ ſũt adoleſcentũ: id
Primũ dicã: deĩde qđ ueni eloquar: ex
Integra græca ĩtegrã comœdiã hodie ſum acturus
Heautõtimorumenon duplex q̃ ex argumẽto facta
Eſt ſimplici. nouam oſtẽdi eſſe & quæ eſſet: nũc qui
Scripſerit. & cuia græca ſit. ni ptẽ maximã exiſtĩareꝫ
Scire uſm̃ dicerẽ id. nunc q̃obrẽ has ptes didicerim
Paucis dabo. oratorẽ uoluit eẽ me: nõ ꝓlogũ: ueſtrũ
Iudiciũ fecͭ. me actorẽ đdit. ſed hic actor tãtũ poterit
A facũdia q̃tũ ille potuit cogitare cõmode. q orõnẽ

DON. E cui ueſtrũ ſit mirũ. Prologus cõcitatus. nam & ſe purgat: & aduerſariũ acritᷣ terret. Actor quoq́ꝫ ex cõmodo ſuo cur hãc comœdiæ actionẽ ſuſceperit cãs affert. ¶ Ex ĩtegra. g. Terentius ecyrã & phormionẽ ab apollodoro trãſtulit: reliqs q̃ttuor a menãdro. ¶ Et quæ. eẽt. i. quo nomine uocaretᷣ. ¶ Oratorẽ uoluit me eẽ nõ prologũ. Officiũ ꝓlogi ante narrationẽ rei ſemp ẽ: uerũtñ & poſt prĩcipiũ fabulæ ĩducitᷣ: ut apud plautũ in milite glorioſo: & apud cæteros magnæ auctoritatis ueteres poetas. ¶ Oratorẽ. ſic in ꝓlogo ecyræ. Orator ad uos uenio cũ ornatu ꝓlogi. ¶ Oratorẽ. oratorẽ audirᷣ oportere ius gentiũ eſt. Oratorẽ nõ licet iiuriam pati. Ne igitᷣ patiatᷣ iiuriã nõ ſe ꝓlogũ ſed oratorẽ noĩat Et orator eſt qui rogat: exorator qui ĩpetrat: alibi Teren. Orator ad uos ue. ſinite ex. ſiem. Et orator ẽ cui cauſa defendẽda mãdatᷣ.

orator Exorator

GVId. E cui ueſtrum. Hic eſt prologus concitatus. nam & ſe purgat & aduerſarium acriter terret. Actor quoq́ꝫ ex cõmodo ſuo cur hanc comœdiæ actionem ſuſceperit cauſas affert. Actor loquitur. i. ille qui comœdiam eſt acturus. ne cui ideſt ut non alicui ueſtrum qui auditis ſit mirum cur poeta dederit partes ideſt officium ſeui quæ ſcilicet partes. ſunt adoleſcentũ. i. ſpectant ad adoleſcentes. & per ſenem ut ſentio intelligit ſeipſum qui iam ſit ſenio cõfectus. Dicam primum id ſcilicet quare dederit partes mihi ſeni agendi hanc comœdiam cum tamẽ aptiores forent iuuenes. Deinde eloquar ideſt culto ſermone dicam. quid ideſt propter quid uel quare. ueni. i. prodii in medium Ego ſum acturus ideſt recitaturus hodie